

PROGRAMMA VAN EISEN
(CONTROLEPROTOCOL)
VOOR DE ACCOUNTANTSCONTROLE
OP DE JAARREKENING 2014 VAN
DE REGIONALE UITVOERINGSDIENST DRENTHE

Het algemeen bestuur van de RUD Drenthe

besluit:

- Op grond van artikel 2 van de Controleverordening en normenkader accountant (vastgesteld in het ab d.d. 23 september 2013)

tot het vaststellen van het programma van eisen (controleprotocol) voor de accountantscontrole op de jaarrekening.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het algemeen bestuur van 24 november 2014

De voorzitter,

De directeur,

1. Inleiding

Het Algemeen Bestuur heeft aan Deloitte Accountants BV opdracht verstrekt de accountantscontrole voor de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe uit te voeren. Ter voorbereiding van en ter ondersteuning bij de uitvoering van de accountantscontrole dient het Algemeen Bestuur op grond van artikel 2 van de Controleverordening een programma van eisen echter nog een aantal zaken nader regelen, hetgeen op hoofdlijnen in dit Programma van eisen plaatsvindt.

Object van controle is de jaarrekening en daarmee tevens het financieel beheer over het betreffende jaar, zoals uitgeoefend door of namens het Dagelijks Bestuur.

1.1 Doelstelling

Dit programma van eisen heeft als doel nadere aanwijzingen te geven aan de accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij verder te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties voor de controle van de jaarrekening van de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe.

1.2 Eén aanspreekpunt

De accountant stelt een accountmanager aan, die verantwoordelijk is voor de gehele dienstverlening aan de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe en als aanspreekpunt fungeert. De accountant wijst tevens een plaatsvervanger aan. Beiden zijn volledig beslissingsbevoegdheid en gemachtigd te zijn om namens de accountant op te kunnen treden.

1.3 Wettelijk kader

Artikel 213 van de Gemeentewet schrijft voor dat het Algemeen Bestuur één of meer accountants aanwijst, als bedoeld in art. 393 eerste lid Boek 2 Burgerlijk Wetboek, voor de controle van de in artikel 197 Gemeentewet bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen.

Het Algemeen Bestuur heeft op 25 november 2013, met terugwerkende kracht tot 1 juli 2013, de controleverordening (verordening voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe) vastgesteld. In bijlage 1 van dit Programma van Eisen is het bij de controle te hanteren normenkader vastgelegd. Met dit Programma van eisen stelt het Algemeen Bestuur nadere aanwijzingen vast voor de controle.

1.4 Communicatiemomenten

In de Controleverordening Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe is in artikel 4, lid 3, de volgende zinsnede opgenomen: *Ter bevordering van een doelmatige en doeltreffende accountantscontrole vindt periodiek (afstemmings-) overleg plaats tussen de accountant en het hoofd bedrijfsbureau, de financieel adviseur, de directeur en een vertegenwoordiger uit het Dagelijks Bestuur.*

In artikel 7 lid 4 van de controleverordening is het communicatiemoment benoemd tussen het Algemeen Bestuur en de accountant. Het betreft hier de bespreking van het verslag van bevindingen met een vertegenwoordiging van het Algemeen Bestuur. In bijlage 2 is het communicatietraject nader uitgewerkt.

2 Adviesfunctie

De aard en omvang van de adviesfunctie is te splitsen in twee fasen:

Implementatiefase

Er is een accountant gezocht die in staat is om, als 'sparringpartner', mee te denken met de financieel adviseur. Vanuit de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe is in ieder geval de wens om de AO-procesbeschrijvingen ter toetsing en eventueel aanscherping voor te leggen aan de accountant.

Beheerfase

Nadat de implementatiefase is afgerond, zullen diverse procedures binnen de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe verder doorontwikkeld en beheerd moeten worden. De accountant geeft in deze fase invulling aan de natuurlijke adviesfunctie. Hieronder wordt o.a. verstaan het gevraagd en ongevraagd informeren en adviseren inzake actuele ontwikkelingen op onder andere het gebied van planning & control, fiscale aangelegenheden, risicobeheer et cetera. Hiervoor heeft de verantwoordelijke accountant tenminste eenmaal per halfjaar gestructureerd mondeling overleg met de relevante vertegenwoordigers van de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe, waarbij de lopende zaken aan de orde komen. Daarnaast woont de accountant incidenteel op verzoek vergaderingen bij.

3 Algemene uitgangspunten voor de controle (getrouwheid én rechtmatigheid)

Zoals in art 213 Gemeentewet is voorgeschreven zal de controle van de jaarrekening, uitgevoerd door de benoemde accountant door de raad, gericht zijn op het afgeven van een oordeel over:

- de getrouwe weergave van de in de jaarrekening gepresenteerde baten en lasten en de activa en passiva;
- het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten en balansmutaties in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder gemeentelijke verordeningen;
- de inrichting van het financieel beheer en de financiële organisatie gericht op de vraag of deze een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken;
- het in overeenstemming zijn van de door het college van Gedeputeerde Staten opgestelde jaarrekening met de bij of krachtens algemene maatregel van Bestuur te stellen regels bedoeld in artikel 186 Gemeentewet (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten);
- de verenigbaarheid van het jaarverslag met de jaarrekening.

Bij de controle zullen de nadere regels die bij of krachtens algemene maatregel van Bestuur worden gesteld op grond van artikel 213, lid 6 Gemeentewet (Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden) alsmede de Controle- en Overige Standaarden (COS) die de accountant dient toe te passen bepalend zijn voor de uit te voeren werkzaamheden. Ook worden richtinggevende uitspraken en adviezen van de Commissie BBV bij de controle betrokken.

Onder rechtmatigheid wordt begrepen de definitie volgens het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) dat de in de rekening verantwoorde lasten, baten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, dat wil zeggen “in overeenstemming zijn met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder gemeentelijke verordeningen”.

4 Te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties

De definitie van de goedkeuringstolerantie is: *De goedkeuringstolerantie is het bedrag dat de som van fouten in de jaarrekening of onzekerheden in de controle aangeeft, die in een jaarrekening maximaal mogen voorkomen, zonder dat de bruikbaarheid van de jaarrekening voor de oordeelsvorming door de gebruikers kan worden beïnvloed.* De goedkeuringstolerantie is bepalend voor de oordeelsvorming, de strekking van de af te geven accountantsverklaring.

Naast de goedkeuringstoleranties wordt de rapporteringstolerantie onderkend. Deze kan als volgt worden gedefinieerd: *De rapporteringstolerantie(s) is een bedrag dat gelijk is aan of lager is dan de bedragen voortvloeiend uit de goedkeuringstolerantie.*

Bij overschrijding van dit bedrag vindt rapportering plaats in het verslag van bevindingen. Een lagere rapporteringstolerantie leidt in beginsel niet tot aanvullende controlewerkzaamheden, maar wel tot een uitgebreidere rapportage van bevindingen. De rapporteringstolerantie wordt door het Algemeen Bestuur vastgesteld, met inachtneming van bovengenoemde minimumeisen. De accountant richt de controle in, rekening houdend met de rapporteringstolerantie om te kunnen waarborgen dat alle gesignaleerde onrechtmatigheden die dit bedrag overschrijden ook daadwerkelijk in het verslag van bevindingen worden opgenomen.

De accountant accepteert in de controle deze toleranties en richt de controle daarop in. De accountant controleert niet ieder document of iedere financiële handeling. De accountant richt de controle zodanig in dat voldoende zekerheid wordt verkregen over het getrouwe beeld van de jaarrekening en de rechtmatigheid van de verantwoorde baten en lasten en balansmutaties en financiële beheershandelingen met een belang groter dan de vastgestelde goedkeuringstolerantie. De accountant richt de controle in op het ontdekken van belangrijke fouten en baseert zich daarbij op risicoanalyse, vastgestelde toleranties en statische deelwaarnemingen en extrapolaties.

In het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden zijn minimumeisen voor de in de controle te hanteren goedkeuringstoleranties voorgeschreven. Het Algemeen Bestuur kan per jaar besluiten de eisen scherper te stellen dan het wettelijk minimum voor het geheel of delen van de jaarrekening.

Voor 2014 besluit het Algemeen Bestuur de minimumeisen te hanteren:

Goedkeuringstolerantie	Strekking accountantsverklaring:			
	Goedkeurend	Beperking	Oordeel onthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% van de lasten)	≤ 1%	>1%<3%	-	≥ 3%
Onzekerheden in de controle	≤ 3%	>3%<10%	≥ 10%	-

(% van de lasten)				
-------------------	--	--	--	--

De totale lasten in de begroting 2014 bedragen € 12.731.000. Voor zover het totaal van de individuele fouten kleiner dan of gelijk is aan € 127.000 wordt de jaarrekening goedgekeurd. Als het totaal van de fouten tussen € 127.000 en maximaal € 382.000 blijven, komt een verklaring met beperking bij de jaarrekening. Als het totaal van de fouten groter of gelijk is dan € 382.000, komt een afkeurende verklaring bij de jaarrekening.

Hetzelfde geldt voor de onzekerheden:

- onzekerheden kleiner dan of gelijk is aan € 382.000: goedkeurende verklaring;
- onzekerheden tussen € 382.000 en maximaal € 1.273.000: verklaring met beperking;
- onzekerheden groter dan of gelijk aan € 1.273.000: verklaring van oordeelonthouding.

Voor de rapporteringstolerantie (20% van de goedkeuringstolerantie) stelt het Algemeen Bestuur als maatstaf dat de accountant op het niveau van programma's/ producten in de begroting elke fout of onzekerheid groter dan of gelijk aan € 25.000 rapporteert.

Het Algemeen Bestuur behoudt zich het recht voor jaarlijks, voorafgaand aan de accountantscontrole, in overleg met de accountant, afwijkende goedkeurings- en rapporteringstolerantie vast te stellen voor de jaarrekening of delen daarvan.

Naast deze kwantitatieve benadering, zal de accountant ook een kwalitatieve beoordeling hanteren (professional judgement). De weging van fouten en onzekerheden vindt ook plaats op basis van professional judgement.

Het is overigens wel de regel dat de door de accountant geconstateerde fouten, mede onder impuls van de nieuwe accountancyvoorschriften worden gecorrigeerd in de jaarrekening. In dat geval bevat de door het Algemeen Bestuur vast te stellen jaarrekening dan geen ongecorrigeerde fouten meer.

5 Specifieke uitkeringen

Naast bovenstaande minimumeisen gelden vanaf 2006 voor specifieke uitkeringen nieuwe regels voor de verantwoording. Vanaf 2006 is de Algemene maatregel van Bestuur Single Information, Single Audit (SISA) van kracht. Voorheen moesten voor specifieke uitkeringen afzonderlijke verantwoordingen worden opgesteld en de daarbij behorende accountantsverklaring worden overlegd. Vanaf 2006 moet de verantwoording van deze uitkeringen gelijktijdig met de jaarrekening worden opgesteld.

Op de verantwoording van de specifieke uitkeringen is naast SISA het bijbehorende toetsingskader en de Nota verwachtingen accountantscontrole van 12 oktober 2006 van kracht. Daarnaast zijn een aantal bepalingen in het BBV en het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden die betrekking hebben op de jaarrekeningcontrole aangepast. Vanaf 2006 moet op grond hiervan aan de toelichting op de jaarrekening een bijlage met verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen worden toegevoegd.

De accountant moet in zijn verslag van bevindingen per specifieke uitkering fouten en onzekerheden opnemen voor zover die niet door de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe kunnen worden gecorrigeerd. De financiële grens per specifieke uitkering is:

- € 10.000 indien de omvang basis kleiner dan of gelijk aan € 100.000 is;
- 10% indien de omvang basis groter dan € 100.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;
- € 100.000 indien de omvang basis groter dan € 1.000.000 is.

De rapporteringstolerantie heeft géén consequenties voor de omvang en aard van de controle van de specifieke uitkeringen.

Vooralsnog ontvangt de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe geen specifieke uitkeringen.

6 Te verantwoorden deelverantwoordingen

Vooralsnog wordt niet gevraagd om deelverantwoordingen apart te controleren.

7 Inrichtingseisen verslag van bevindingen

In het verslag van bevindingen wordt gerapporteerd over de opzet en uitvoering van het financiële beheer en of de beheersorganisatie een getrouw en rechtmatig financieel beheer en een rechtmatige verantwoording daarover waarborgen.

Gesignaleerde onrechtmatigheden worden toegelicht, gespecificeerd naar de aard van het criterium (begrotingscriterium, voorwaardencriterium, et cetera). Fouten of onzekerheden die de rapporteringstolerantie als bedoeld in dit controleprotocol overschrijden, worden weergegeven in een apart overzicht bij het verslag van bevindingen. De accountant rapporteert ook over eventuele bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en de continuïteit van de door de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe gehanteerde geautomatiseerde informatieverzorging.

Het verslag van bevindingen wordt uitgebracht aan het Algemeen Bestuur en in afschrift aan het Dagelijks Bestuur. Het verslag wordt medio februari afgerond. De accountant licht desgevraagd zijn verslag van bevindingen mondeling toe aan (een voor dit doel door het Algemeen Bestuur ingestelde vertegenwoordiging van) het Algemeen Bestuur.

8 De eventueel aanvullende uit te voeren tussentijdse controles

In de tweede helft van het jaar wordt door de accountant een zogenaamde interim-controle uitgevoerd. Over de uitkomsten van die tussentijdse controle wordt een verslag uitgebracht aan het Dagelijks Bestuur.

In het verslag wordt gerapporteerd over de opzet en uitvoering van het financiële beheer en of de beheersorganisatie een getrouw en rechtmatig financieel beheer en een rechtmatige verantwoording daarover waarborgen.

9 Ieder afzonderlijk te controleren begrotingsjaar

Het boekjaar 2014 bestaat uit 1,5 jaar, verlengd boekjaar. Voor het boekjaar 2014 wordt er vooralsnog niet gevraagd om specifiek aandacht te besteden aan bepaalde posten, deelverantwoordingen, producten en/of organisatieonderdelen.

Voorafgaand aan de accountantscontrole kan het Algemeen Bestuur in overleg met de accountant de posten van de jaarrekening, de posten van de deelverantwoordingen, de producten en de organisatieonderdelen vaststellen, waaraan de accountant bij zijn controle specifiek aandacht dient te besteden en welke rapporteringstoleranties hij daarbij dient te hanteren.

10 Kadernota rechtmatigheid

De commissie BBV geeft in de Kadernota Rechtmatigheid de visie over de invulling van het begrip rechtmatigheid in de controleverklaring. Dit document behandelt de belangrijkste vraagstukken uit de praktijk. Aangezien rechtmatigheid voortdurend in ontwikkeling is wordt deze Kadernota regelmatig geactualiseerd.

De Kadernota heeft het karakter van een zwaarwegend advies. Dit betekent dat er vanuit wordt gegaan dat de nota wordt opgevolgd door de relevante partijen.

Bijlage 1: Normenkader Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe

Activiteit	Wet- en regelgeving extern	Regelgeving intern (vastgesteld door AB)
Algemeen	Grondwet Burgerlijk Wetboek Gemeentewet Provinciewet Algemene Wet Bestuursrecht Wet Gemeenschappelijke Regelingen Algemene wet inzake rijksbelastingen	Gemeenschappelijke Regeling
Financiën en bedrijfsvoering	Besluit Begroting en Verantwoording Invorderingswet Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo) Wet milieubeheer Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) Wet belastingen op milieugrondslag Circulaire schadevergoedingen Wet op het BTW compensatiefonds Wet omzetbelasting Wet op de vennootschapsbelasting Wet op de loonbelasting Aanbestedingswet 2012 Ambtenarenwet Sociale verzekeringswetten CAR/UWO Wet Normering topinkomens Wet bodembescherming Regeling financiële bepalingen bodemsanering Besluit financiële bepalingen bodemsanering Besluit uniforme saneringen Regeling uniforme saneringen Besluit bodemkwaliteit	Financiële verordening Treasurystatuut Mandaatregeling Controleverordening Algemene inkoopvoorwaarden Sociaal statuut

Bijlage 2: Communicatie

Verklaring	Output	Gericht aan	Bespreken met
	Afstemmingsoverleg (Pre-audit gesprek)		Accountant met (afgevaardigden van) Algemeen Bestuur, directeur, teamleider bedrijfsbureau en financieel adviseur.
	Managementletter naar aanleiding van de tussentijdse controle	Dagelijks Bestuur	<u>Eerste concept:</u> Accountant met teamleider bedrijfsbureau en financieel adviseur. <u>(zo nodig) Tweede concept:</u> Accountant met directeur, teamleider bedrijfsbureau en financieel adviseur. <u>Definitief exemplaar:</u> Vervolgens wordt de managementletter in definitieve vorm aan de portefeuillehouder van het Dagelijks Bestuur aangeboden.
Controle-verklaring bij jaarrekening	Verslag van bevindingen (na de jaarrekeningcontrole)	Algemeen Bestuur	<u>Eerste concept</u> Accountant met teamleider bedrijfsbureau en financieel adviseur. <u>(zo nodig) Tweede concept</u> Accountant met directeur, teamleider bedrijfsbureau en financieel adviseur. <u>Definitief exemplaar:</u> Toezending aan Dagelijks Bestuur om op stukken te reageren. Toelichting aan (afgevaardigden van) Algemeen Bestuur door accountant.

